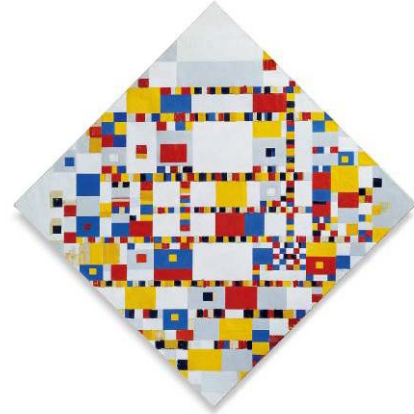

Lijnen en primaire kleuren

In het Haags Gemeentemuseum zijn dit jaar verschillende tentoonstellingen over Piet Mondriaan en De Stijl. Maar wie was Mondriaan? En wat was De Stijl?

Victory Boogie Woogie

5 Twintig jaar geleden kwam er een beroemd schilderij in
Nederlandse handen. Het was Victory Boogie Woogie van de
Nederlandse schilder Piet Mondriaan, die leefde van 1872 tot
1944. De aankoop van dit werk voor 37 miljoen euro van een
Amerikaanse eigenaar werd destijds mogelijk gemaakt door
een schenking van De Nederlandsche Bank. Piet Mondriaan
10 is een van 's werelds beroemdste schilders. Aanvankelijk
werkte hij in zijn geboorteland, maar in 1940 vestigde hij zich
in de Verenigde Staten. Eerder, nog in Nederland, werkte
Mondriaan samen met een aantal andere kunstenaars en
richtten ze gezamenlijk het tijdschrift De Stijl op. De geboorte
15 van dat tijdschrift, met een naam die een belangrijke nieuwe stroming in de kunst zou gaan
aanduiden, vond plaats in 1917: dit jaar op de kop af honderd jaar geleden.

De Stijl

Als zich in 1917 binnen De Stijl een groep kunstenaars, vormgevers en architecten verenigt, doen ze
dat om in het blad hun vernieuwende ideeën over kunst te kunnen publiceren. Die ideeën behelzen
20 dat zij met innovatieve en abstracte kunst de samenleving kunnen moderniseren. Daartoe moeten
volgens de leden van De Stijl alle kunstvormen samenwerken en moet alles in de omgeving opnieuw
worden vormgegeven. Dat geldt zowel voor de meubels waarop we zitten als voor de huizen waarin
we wonen en de steden die we bouwen. De leden van De Stijl streven naar een radicale hervorming
25 van de kunst, die gelijke tred houdt met de technische, wetenschappelijke en sociale veranderingen in
de wereld. Daarbij hoort het gebruik van een minimum aan kleuren (primaire kleuren, gecombineerd
met zwart, wit en grijs) en een zo eenvoudig mogelijke vormgeving. Hoewel er van het tijdschrift De
Stijl nooit meer dan driehonderd exemplaren verkocht werden, had het een grote invloed op de kunst
in Nederland en daarbuiten. Internationaal is De Stijl beter bekend onder de naam *neoplasticisme*; de
beweging speelde vanaf de jaren 30 een centrale rol in de Europese avant-garde.

30 Mondriaan

Piet Mondriaan, geboren in 1872, volgde een opleiding tot tekenleraar, maar
exposeerde ook eigen werk, voor het eerst in 1890 in Den Haag. In 1892
verhuisde hij naar Amsterdam, waar hij hard moest werken om aan de kost te
komen, maar langzamerhand werd de verkoop van zijn schilderijen lucratiever.
35 Zo vroeg hij in 1893 voor een olieverfschilderij 50 gulden, maar in 1910 kostte
een van zijn schilderijen al 1000 gulden. In zijn Amsterdamse tijd verbleef hij
ook diverse keren in andere delen van Nederland, onder andere in Domburg.
Hij liet zich beïnvloeden door het werk van Vincent van Gogh en schilderde in
1908 *Molen bij zonlicht*, dat hem in één klap beroemd maakte in Nederland.

- 40 Van 1912 tot 1914 werkte hij in Parijs waar hij zich verdiepte in het werk van kubistische schilders zoals Pablo Picasso. In de jaren daarna maakte hij zijn eerste abstracte werken waarin de voor hem kenmerkende gekleurde vlakken in primaire kleuren al herkenbaar waren. Dat was ook de periode waarin Mondriaan kennismakte met Bart van der Leck en Theo van Doesburg en ze De Stijl oprichtten.
- 45 In 1919 vertrok Mondriaan opnieuw naar Parijs, waar hij zichzelf 'Mondrian' ging noemen. Hij bleef op zoek naar nieuwe manieren om zijn ideeën over kunst toe te passen in zijn schilderijen, wat resulteerde in verschillende nieuwe werken met zwarte of grijze lijnen en rode, blauwe of gele kleurvlakken. Sommige van zijn schilderijen waren ruitvormig. In 1938 verhuisde hij naar Londen en in 1940 naar New York, waar hij al snel liefhebber van jazzmuziek werd. Zijn schilderijen hadden niet
- 50 altijd meer zwarte lijnen, en als technische vernieuwing ging Mondriaan plakstroken papier gebruiken als hulpmiddel. In 1944 overleed de 71-jarige Mondriaan aan een longontsteking. Het schilderij dat later de naam Victory Boogie Woogie kreeg, was nog onvoltooid. Toen Mondriaan eraan werkte liet hij weten dat hij er probeerde er 'wat boogie woogie in te doen.'

Feestjaar

- 55 De ideeën van De Stijl, met als bekende vertegenwoordigers Piet Mondriaan, Bart van der Leck en Theo van Doesburg, hebben grote invloed gehad op de kunst. In de architectuur uitte zich dat bijvoorbeeld in de bouw van het beroemde Rietveld-Schöderhuis in Utrecht en café De Unie in Rotterdam. De Stijl wordt beschouwd als een van de belangrijkste Nederlandse bijdragen aan de kunst. Dat De Stijl honderd jaar geleden opgericht werd, viert Nederland met het feestjaar *Mondriaan tot Dutch Design*. Met 's werelds grootste Mondriaancollectie en een van de grootste De Stijlcollecties is het Haags Gemeentemuseum het centrum van dit jubileumjaar. Het museum pakt groots uit: het presenteert onder andere alle 300 Mondriaans in één tentoonstelling. En wie alles wil weten over het ontstaan van de wereldberoemde kleurcombinatie rood-geel-blauw, moet er zeker heen.
- 60

Bronnen: wikipedia, gemeentemuseum.nl